



## **Türkiye Biyoetik Derneği'nin Allianoi Antik Sağlık Merkezi Hakkında Görüşü\*:**

Bergama yakınlarındaki Allianoi antik merkezi, ülkemizde, bünyesinde bir ılıca ve hastaneyi de barındırması nedeniyle tıp tarihi açısından çok önemli bir ören yeridir. Ancak 1990'lı yıllarda tarımsal sulama amacıyla bölgede bir baraj (Yortanlı) inşa edileceği ve evrensel tıp tarihi, kültürü ve mirası açısından büyük öneme sahip Allianoi'un da sular altında kalacağı ortaya çıkmıştır. Bundan sonra Kültür Bakanlığı tarafından alanda kurtarma kazılarının yapılmasına karar verilmiş, 1998-2006 döneminde Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yaraş başkanlığında sürdürülen kazılarda, sağlıkla ilgili birçok mekân ve pek çok tıbbi obje gün ışığına çıkarılmıştır. 2007 yılından itibaren Kültür Bakanlığı tarafından alanda kazı yapma ruhsatı verilmemesi nedeniyle, ekip kurtarma kazılarını tamamlayamamıştır. Elde edilen bulgulardan; bölgenin prehistorik dönemden itibaren yerleşim alanı olarak kullanıldığı ve Roma döneminde özellikle M.S.2. yy.da. en parlak dönemini yaşadığı anlaşılmıştır. Allianoi'daki kazılar tamamlanabilse büyük olasılıkla ortaya çıkarılan tüm bu yapı ve objelerin işlevleri tam olarak anlaşılabilir ve bölge tarihi geniş çaplı olarak aydınlanabilecektir. Şimdiye kadar yapılan kazılar sonucunda Allianoi'un ancak % 20'si gün ışığına çıkarılabilmektedir. Bu bölümler de Eylül 2010'dan itibaren barajın suları altında korunması gereğiyle kumla örtülmüş durumdadır.

Ancak Allianoi'da kum ve su altına gömülen değer ve malzeme sadece ortaya çıkarılan yapı ve objelerle sınırlı değildir. Allianoi'da yok olacak diğer bir önemli unsur, yerleşimin merkezinde yer alan jeotermal kaynaktır. Barajın su tutmaya başlamasıyla birlikte 47 C0deki suyuyla yüzyıllardır bölgede hidroklimatolojik bir sağaltım unsuru olarak kullanılan sıcak su kaynağı da, Roma döneminden kalma havuzları ve yapılarıyla birlikte yitirilecektir. Bu kaybın tıp tarihi açısından olduğu kadar çevre açısından da geri döndürülemez etkileri olacaktır. Tüm bu nedenlerle Allianoi konusu çok boyutlu bir sorundur. Bu çok yönlü ve boyutlu sorunun, arkeolojik, tarihi ve kültürel bileşenlerinin yanısıra biyoetik ve çevre etiği boyutu merkezi bir konumdadır. Allianoi'da arkeolojik bir kültür mirası olmasının yanı sıra, yüzyıllar içinden süzülüp gelen ve ekolojik denge içinde var olabilen bir sıcak su kaynağının, seçenekler tam olarak değerlendirilmeden duyarsızca heba edilebilmesi olasılığı biyoetik duyarlık ve çevre etiği değerleri açısından kabul edilemez. Allianoi olgusu ve sorununun biyoetik, mühendislik, tarih, arkeoloji ve ekoloji uzmanları tarafından oluşturulacak çok disiplinli bir kurulca bütünsel ve nesnel olarak ele alınarak değerlendirmesi zorunlu ve acildir. Türkiye Biyoetik Derneği, çevre etiği değerlerini önceleyerek, bu süreçte ören yerinin korunmasına yönelik olarak üretilen alternatif projelerin yapıcı bir yaklaşımla ele alınarak değerlendirilmesini; evrensel nitelikteki bu doğa ve kültür varlığımızın, gelecek nesillere aktarılmasının mutlaka sağlanmasını biyoetik bir ödev ve sorumluluk olarak vurgular ve yetkilileri göreve çağırır.

Barajın su tutmasıyla birlikte, Allianoi'un sular altında kalacağından sonra Sivil Toplum Kuruluşları tarafından başlatılan hukuk mücadelesinde, yargı tarafından verilen yürütmeyi durdurma kararları ve halen süren davalar bulunduğu için, yasal süreç sonuçlanana kadar baraj gövdesinin su tutmasına izin verilmemelidir.

Sonuç olarak, Allianoi'da çıkar çatışmalarının engellenebilmesi, doğa ve kültür varlıklarının korunabilmesi, daha büyük zararların oluşmaması için, sivil toplum örgütlerinin çağrılarına duyarsız kalınmaması ve bu sırada hukukun üstünlüğü ilkesinin rehber alınması bir gerekliliktir. Tüm yaşananlara karşın Allianoi'u kurtarmaya yönelik, sağduyulu bir yaklaşımla, merkezin 40 ila 60 yıl ömür biçilen bir baraja kurban edilmesinin önüne geçilebilir. Çünkü Allianoi hakkında alınan kısa erimli ekonomik rantlara ilişkin kararlar, sorunun giderek büyümesine ve eldeki değerlerin yitirilmesine yol açacak, gelecek kuşaklara karşı kültür ve tabiat varlıklarını korumaya yönelik; insani, etik, ekolojik, tarihi sorumluluklarımızı ortadan kaldıramayacaktır.

\* Türkiye Biyoetik Derneği Yönetim Kurulu'nun 04 Şubat 2011 tarihli toplantısında kabul edilmiştir.

Hazırlayan: Doç. Dr. Gülten Dinç

Kaynak: Dinç G. "Biyoetik, Tıp Tarihi ve Çevre Açısından Yitirilen Bir Değer: Allianoi", *Türkiye Biyoetik Derneği VI. Tıp Etiği Kongresi: Biyoetikte Yeni Ufuklar Bildiri Özetleri Kitabı*, İstanbul 25-26 Kasım 2010, s. 36.